

[FRIHELG]

TOK ANSVAR: Flere virksomheter i Møre og Romsdal har drevet smittesporing og måttet stenge. De fortjener ros for hvordan de har håndtert en krevende situasjon. **FOTO: BJØRN BRUNVOLL**

Støtt opp om de som tar ansvar

Etter en ganske rolig sommer har Molde og mange av kommunene i fylket hatt rød smitteutvikling den siste måneden. Igjen fikk mange erfare hvor raskt hverdagen kan bli endret. På det meste var 500 personer i Molde i karantene. I løpet av september og oktober har det blitt avlagt 40 positive tester i kommunen. Det er gjennomført en omfattende smittesporing. Skoler, bedrifter, lag og foreninger har oppdatert sine smittevernreregler. Julebord og personalsamlinger har blitt avlyst. I denne situasjonen har enkelte bedrifter tatt modige, men samtidig nødvendige valg.

Når bekymringen i samfunnet øker er det viktig at ikke uskyldige rammes. Ganske tidlig i mars ble begrepet «koronaskam» etablert. Mange som har vært i en smittesituasjon har dessverre måttet kjenne på dette. Når konsekvensene for omgivelsene kan bli store følger det fort med en bekymring for å smitte andre. Det er naturlig. Det man skal passe på er at denne redselen ikke rammer urettmessig og vilkårlig. De som tester seg, går i karantene eller stenger dørene for sin bedrift gir viktige bidrag i dugnaden. Vi må dessverre venne oss til at foreløpig kan smitte oppstå nær sagt hvor som helst og når som helst. Det trenger absolutt ikke å si noe om folks holdninger til smittevern eller omtanke for andre. I molderegionen er det flere eksempler på dette.

Når smitte oppstår i et lokalsamfunn er god informasjon og åpenhet viktig for smittesporingen. Mange stusser på det de oppfatter som ulik praksis på dette området. I noen tilfeller vises det til personvern, i andre saker har offentlige myndigheter og medier gått ut med mer detaljert informasjon. Et viktig skille går mellom private og offentlige virksomheter og bedrifter. For en kafé, en sjukeheim, en bank eller et treningssenter kan det oppleves som belastende at de blir navngitt og måtte stenge for en periode. Men det er i noen tilfeller er det likevel nødvendig. De lokale virksomhetene som har vært i en slik situasjon har etter min kunnskap håndtert situasjonen helt etter boka. De fortjener ros, støtte og omtanke, ikke urettmessig stemping og snakk. Klarer vi ikke det har vi satt i gang et farlig lotteri som raskt rammer urettferdig.

Mye tyder på at det er mutasjoner av viruset som sprer seg lettere. Det bør sjølsagt medføre at man er mer forsiktig, men det bør også gjøre noe med vår forståelse av hvor enkelt man kan bli smittet eller havne i karantene. Skam og usikkerhet kan gjøre at pandemien rammer hardere enn den trenger.

God helg!

**OLE BJØRNER
LOE WELDE**

ansvarlig redaktør

STORE ENDRINGER: – Endringene skjer fort. Der det var mulig å gå i 2015 var det uframkommelig fem år seinere, sier Frank Polte.

FOTO: PRIVAT

ISØDET: Fra dag tre på turen er isolasjonen av turen møtte følget på noen fugler og en aleine i kampen mot naturkreftene.

Det sier Frank Polte som nettopp kom heim fra isødet etter å ha ledet en forskningsekspedisjon på Grønland.

Frank Polte (50) er tysk og flyttet til Molde fra Dresden i 2007. Han forteller at tilfeldigheter førte han til en ingeniør- og prosjektlederstilling i

Axess. Som ivrig friluftsmann, klatrer og skientusiast spilte nok naturen en rolle i valget.

– Det er en herlig natur her på Nordvestlandet, sier han og skuer utover Moldepanora-

met som ligger vakkert i horisonten.

OktoBERSOLA skinner fra skyfri himmel. Natursteinsteinsmuren i vannkanten på Retiro kjennes varm og er et passende sted for å ta en prat

total. ingen vegetasjon. Kun i. I starten fjellrev, resten av turen var de mutters
FOTO: PRIVAT

TØFFERE EN NANSEN: Løypa ekspedisjonen går er både lengre og med mer stigning enn den turen de som går i Nansens fotspor gjør. Ruta til Nansen sees lenger sør på kartet.

PUKKELIS: Når overflata smelter dannes pukkelis. Det skapte utfordringer for ekspedisjonen å komme seg over det partiet med de nær hundre kilo tunge pulkene.
FOTO: PRIVAT

JORDER SEG: – Etter en slik ekspedisjon jorder man seg sjøl. Man setter større pris på de aller viktigste tingene i livet. Som mat og tak over hodet.

FOTO: KIRSTI EDØY

om sprengkulde, global oppvarming, issmelting og stigende havnivå.

Iceploration

Fra sin tid i Tyskland har Polte nære forbindelser til polarforskningsmiljøet på universitetene i Berlin og Potsdam.

– Grønlandsisen representerer et viktig klimaarkiv. Den forteller klimatisk historie flere

tusen år tilbake, forteller han.

Sommeren 1912 krysset en gruppe sveitsiske forskere Grønland på hundesleder. Det var den andre vellykka iskryssingen etter Fridtjof Nansen. Ekspedisjonen målte den første eksakte høydeprofilen til isen. Data fra denne førindustrielle perioden har stor verdi i dagens klimaendringsdiskusjon. 90 år seinere, ble ruta

gjentatt av en tysk gruppe ledet av professor Wilfried Korth. Isen ble fullstendig kartlagt ved hjelp av ny teknologi. Målingene fra Tasiilaq på østkysten til Ilulissat på vestkysten ble gjentatt i 2006, 2010 og 2015. To mindre ekspedisjoner fant sted i 2012 og 2017.

– Jo flere målinger man får, desto mer verdifull blir studien, sier Polte.

Tallene som Iceploration forskning gir er en viktig brikke i den globale klimaforskningen.

– I motsetning til klimamodeller basert på satelittmålinger og antakelser, leverer Iceploration tall basert på faktiske målinger. Disse er verdifulle korrigeringer for forskermiljøene som stadig opplever sterkere krav om

korrekte beregninger og prognoser fra politiske beslutningstakere, sier Polte.

Poltes åttende besøk

Den femte ekspedisjonen som skulle gått i 2019 hang i en tynn tråd. Like før den skulle ta til omkom professor Korth i en tragisk sykkelulykke. Han var primus motor både
▶

2020 EKSPEDISJONEN: Frank Polte, ekspedisjonsleder, Thomas Hitziger, vitenskapelig leder, Luisa Näke, master student, Marco Schütze, Master i geodesi. FOTO: PRIVAT

UTEN MAT OG DRIKKE... – Når leiren var satt opp kokte vi suppe på salamipølse og tørka brødterninger. Å få i seg noe varmt og salt gjorde godt. Dagens høydepunkt, middagen ble servert seinere, forteller Polke. FOTO: PRIVAT

med tanke på det organisatoriske rundt ekspedisjonene.

– Korth var selve hjertet og hjernen bak Iceploration. For å hedre han ville vi forsøke å videreføre prosjektet, sier Polte.

Etter at det verste sjokket hadde lagt seg gikk teamet i gang med å forberede turen i 2020. Det meste var allerede på plass. For at de skulle kunne få iverksatt turen raskt, tok Polte på seg rollen som leder av 2020-ekspedisjonen.

– Jeg kjenner øya godt fra før, etter en rekke turer og ekspedisjoner, forteller han.

Dette ble Poltes åttende tur til Grønland og hans andre Iceplorationstur. Tidligere har han klatret på sørspissen, padlet som førstemann fra nord til sør og deltatt på flere klassiske fjellekspedisjoner. Han visste hva som ventet.

Et eventyr

En skitur på 700 kilometer med en stigning på 2500 meter lå foran de fire ekspedisjonsdeltakerne i starten av august.

– Å krysse Grønland er et av de aller største eventyra du kan begi deg ut på. Fra dag tre er du i en ekstrem situasjon, sier Polte. Han forteller at han prøver å unngå ordet ekstremt.

– Men det er ekstremt. Ekstremt på alle tenkelige måter. Både fysisk og psykisk.

Pulkene de dro med seg veide opp mot 100 kilo i starten, med mat og utstyr for turen. I tillegg til teknisk måleutstyr. Det blir fort noen kilo når man skal være sjølforsynt uten depot i opp mot 45 dager.

– På en ekspedisjon er man aldri sterkere enn det svakeste leddet i gruppa. Sammensetningen av gruppa er viktig. De menneskelige faktorene er gjerne den største usikkerhetsfaktoren på ekspedisjoner, forteller Polte.

Med seg på turen hadde han en vitenskapelig leder med ansvar for alt teknisk utstyr. De to erfarne hadde med seg to unge masterstudenter.

– Jeg er veldig glad for at vi fikk med de to studentene. De

MÅLINGER: – Hovedmotivasjonen for å legge ut på den tøffe turen var å videreføre det viktige forskningsprosjektet etter professor Korths død. FOTO: PRIVAT

var med på planlegginga og gjennomføringa av ekspedisjonen. I etterkant jobber de med å prosessere dataene som ble samlet inn. De er unge entusiaster som kan føre stafettpinen videre. Det er utrolig viktig, sier Polte. Foreløpig litt usikker på om han sjøl skal ut på en så strabasjøs ferd igjen.

Utfordringene sto i kø for ekspedisjonen. Starttidspunktet ble stadig litt utsatt på grunn av endra karantenebestemmelser på Grønland. Når de endelig la i veg skulle det vise seg å bli en tøffere tur enn de hadde tatt høyde for.

– Vi hadde planlagt for en sommerkryssning. Vinteren kom imidlertid rekordtidlig i år. Vind, snø og kulde ga oss store utfordringer. Med temperaturer godt under minus 30 sakkett vi stadig mer akterut i forhold til tidsskjema. Det var dager vi ikke kunne bevege oss ute i det hele tatt, forteller Polte.

Etter 38 dager på isen i ekstrem kulde måtte de gi seg.

Tre av deltakerne hadde tegn til forfrysninger på fingre og tær. Værutsiktene ga ingen signal om varmere tider.

– Vi måtte rett og slett ta i bruk Fjellvettregel nummer 8; Vend i tide – det er ingen skam å snu.

De fire ble hentet av et SAR-helikopter og flydd ut av isødet.

En suksess

Tilbake i Molde er ekspedisjonslederen glad for at de alle er heime i god behold. Friske og raske. Det kribler fortsatt litt i fingre og tær hos de tre som pådro seg frostskafer. Det vil gå over, forsikrer han.

– Forskningsmessig vil jeg si vi lyktes. Vi fikk utført to/tredeler av høydemålingene. Snøtetthet i overflata ble målt ved alle camp lokasjonene. Og vi fikk gjort glasiologiske og meteorologiske observasjoner. At det tekniske utstyret fungerte i minus 30 grader er vi godt fornøyd med. Å gjennomføre til tross for koronans utfordringer er vi stolte av.

At vi ikke kom helt over til vestsida denne gang er synd, men helse og sikkerhet er alltid viktigst, sier 50-åringen.

Betydelige endringer

Sjøl om talla fra årets tur enda ikke er lagt fram, har Polte og hans reisefølge sett med egne øyne de store endringene i ismassene.

– Det er sjokkerende hvor mye som er borte siden sist. Skal vi stagge utviklinga må det endringer til. Alle kan bidra med sitt i det private. Men de store endringene må til på et overordna plan. Politisk. Jeg er sikker på at det vil tvinge seg fram i løpet av de nærmeste åra. Klimaendringene berører alle. Vi opplever stadig mer ekstremvær. Tenk på det kraftige snøfallet i mai hvor vi fikk temperaturer opp mot 30 grader bare noen uker etterpå. Det er et klart signal, sier han.

I vannkanten på Retiro denne vakre høstdagen er det lett å seg for seg hva nedsmeltningen av polområdene vil si for

vannstanden. Ifølge NASAs målinger øker havstanden med 3,3 millimeter i året – 1 av disse kommer fra Grønlandsisen. Tallet stiger år for år. På ti år vil altså økningen bli 3–4 cm. Det vil knapt merkes langs natursteinsmuren på friluftsområdet i Molde.

– Umiddelbart vil ikke dette gi store utfordringer i en by som Molde. Nausta innover fjorden vil nok oftere oppleve springflo, men det kan de leve med. Andre steder på kloden vil disse centimeterne få katastrofale konsekvenser. Jeg sakner mer anstrengelse fra byens politikere. Byens klimaplan ligger trygt forvart i skuffa. Ei klimavennlig styring vil i framtida være med å gjøre byen interessant for ressursfulle mennesker, sier Frank Polte. Som nå aller helst hadde sett at det gikk mot sommer og varme. Vinterkulda har han på en måte fått nok av i år.